

Archeologisch bureauonderzoek

**Plangebied Nieuw Sloten
Stadsdeel Nieuw-West**
BO 13-119 Amsterdam 2013

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	5
1 Administratieve gegevens plangebied	6
1.1 Administratieve gegevens	6
2 Wet- en regelgeving	7
2.1 Algemeen	7
2.2 Rijk	7
2.3 Provincie Noord-Holland	7
2.4 Gemeente Amsterdam	8
2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie	8
3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie	9
3.1 Geomorfologie en bodem	9
3.2 Historie algemeen	9
3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied	10
3.3.1 Ontginningen	10
3.3.2 De Slooter Polder en de Geer Ban	11
3.3.3 De Sloterweg	11
3.3.4 De Slooter Vaart, de Scheydsloot en de Kerksloot	11
3.3.5 Verstedelijking	12
3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied	13
3.4.1 Archeologische Monumentenkaart en Cultuurhistorische Waardenkaart	13
3.4.2 Vindplaatsen in de omgeving van het plangebied	15
3.4.3 Bodemopbouw	16
3.5 Conclusie: verwachtingsmodel	16
4 Archeologische verwachtingskaart	17
5 Archeologische beleidskaart	19
Conclusie	20
Bronnen	21
Appendix: beleidsvarianten, stroomschema	22

Samenvatting

Bureau Monumenten & Archeologie (BMA) heeft in opdracht van stadsdeel Nieuw-West een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Nieuw Sloten. Dit is bedoeld om het cultuurhistorische verleden van het plangebied in kaart te brengen en daarmee een beeld te krijgen van de archeologische sporen die in de bodem aanwezig kunnen zijn. Een dergelijk bureauonderzoek past binnen de verplichting van gemeenten om conform de Monumentenwet beleid te ontwikkelen ten aanzien van het behoud cq. documentatie van die overblijfselen bij bouwontwikkeling.

Het bureauonderzoek gaat uit van een beknopt overzicht van de historisch-topografische ontwikkeling van Nieuw Sloten vanaf de Late Middeleeuwen tot in de 20ste eeuw. Het historisch overzicht wordt aangevuld met archeologische informatie afkomstig van vindplaatsen in en in de directe omgeving van het plangebied. De historische en archeologische informatie over de ruimtelijk topografische ontwikkelingen is omgezet naar een beeld van archeologische verwachtingen.

De archeologische verwachtingskaart (p. 17-18) bestaat uit vier verschillende archeologische verwachtingszones. Aan de hand hiervan is een archeologische beleidskaart opgesteld, waarin de beleidsregels en maatregelen voor de vereiste archeologische monumentenzorg zijn vastgelegd. De beleidskaart telt één beleidszones (p. 19). Voor deze zone is gespecificeerd of en in welke mate eventueel archeologisch veldonderzoek nodig is in de bouwplanontwikkeling.

Voor het gehele plangebied geldt de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen, dit aan Bureau Monumenten en Archeologie gemeld wordt zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen kunnen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

Inleiding

In opdracht van stadsdeel Nieuw-West heeft BMA een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van het plangebied Nieuw Sloten, stadsdeel Nieuw-West.

Met het bureauonderzoek wordt een overzicht gegeven van bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal, relevante publicaties en archiefbronnen in samenhang met archeologische informatie over al bekende vindplaatsen in het plangebied. Deze informatie is samengevat in een archeologisch verwachtingsmodel op basis waarvan de beleidsregels voor erfgoedzorg worden vastgelegd ten behoeve van het bestemmingsplan.

In het bureauonderzoek komen het nationale, provinciale en gemeentelijke archeologiebeleid (hoofdstuk 2), de historische en archeologische achtergronden (hoofdstuk 3) en de archeologische verwachting van het plangebied (hoofdstuk 4) aan de orde, gekoppeld aan een beleidskaart (hoofdstuk 5) die inzichtelijk maakt of en in welke mate archeologische maatregelen binnen (toekomstige) planontwikkeling vereist zijn.

1 Administratieve gegevens plangebied

Het plangebied Nieuw Sloten wordt in het noorden begrensd door de Plesmanlaan, in het westen door de Diltlaar en de Vrije Geer, in het zuiden door de Scheidingskade, het Sportpark Sloten en het Nieuwe Meer en in het oosten door het Christoffel Plantijnpad.

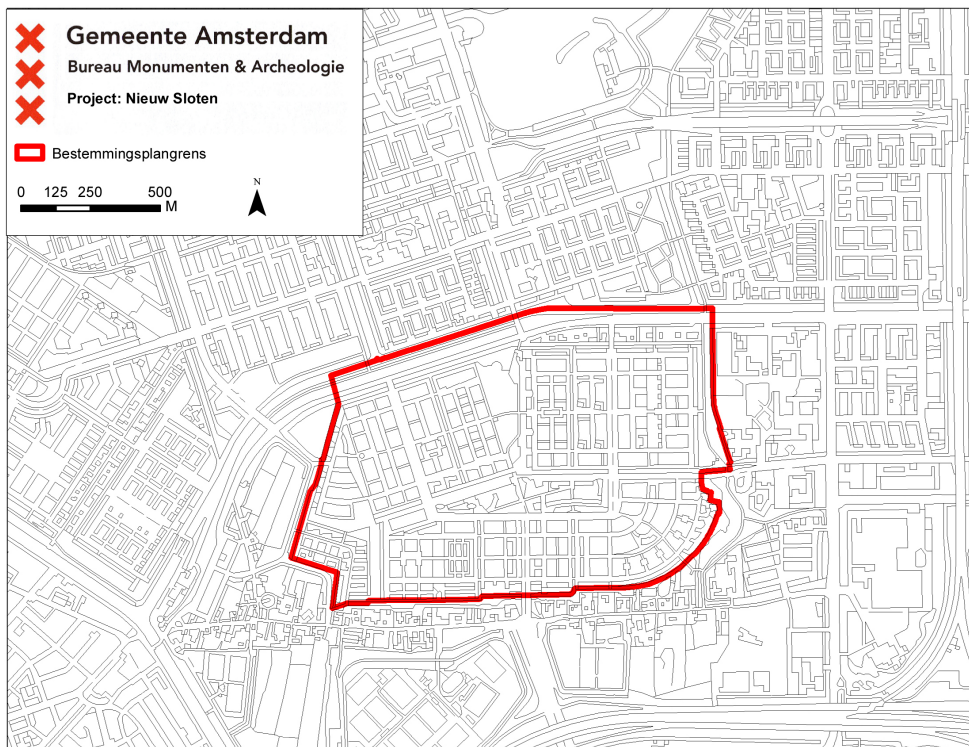
1.1 Administratieve gegevens

Opdrachtgever Stadsdeel Nieuw-West
Contactpersoon Mevr. Mr. M. Hettinga
Adres Postbus 2003
Postcode / plaats 1000 CA Amsterdam

Plangebied

Provincie	Noord-Holland	Gemeente	Amsterdam
Plaats	Amsterdam	Kaartblad	25 D
ARCHIS meldingsnr.	58959	ARCHIS afmeldingsnr.	47863
X-coördinaat NW	115.069	Y-coördinaat NW	484.778
X-coördinaat NO	116.424	Y-coördinaat NO	485.029
X-coördinaat ZO	116.375	Y-coördinaat ZO	484.145
X-coördinaat ZW	114.917	Y-coördinaat ZW	484.135

Locatie

2 Wet- en regelgeving

2.1 Algemeen

Het archeologische erfgoed bestaat uit voorwerpen en structuren die in de bodem bewaard zijn. Deze materiële overblijfselen vormen een onderdeel van onze leefomgeving. Het beleid voor het archeologisch erfgoed heeft dan ook veel raakvlak met dat van de ruimtelijke ordening. Voor optimale integratie van de archeologie in de ruimtelijke ordening heeft het rijk o.a. de Monumentenwet 1988 en de Wet ruimtelijke ordening aangepast.

2.2 Rijk

Om het bewustzijn van het Europese erfgoed te vergroten hebben de Europese ministers van Cultuur in 1992 het Verdrag van Valletta opgesteld (ook bekend als het Verdrag van Malta). Een van de voorwaarden om dit te bereiken is dat het Europese archeologische erfgoed voor toekomstige generaties beschikbaar blijft.

In Nederland wordt aan dit uitgangspunt invulling gegeven door behoud van archeologisch erfgoed in de bodem (*in situ*) tijdens de planontwikkeling mee te wegen. Als behoud in de bodem (bijvoorbeeld door middel van technische maatregelen of planaanpassing) geen optie is, dan worden archeologische resten opgegraven (behoud *ex situ*). De initiatiefnemer van een ruimtelijk plan, dat bodemverstoring tot gevolg heeft, is verantwoordelijk voor de planologische en de financiële inpassing van het archeologisch onderzoek.

In de Monumentenwet is een bepaling opgenomen dat in elk bestemmingsplan rekening moet worden gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden.¹ Ook bevat de Monumentenwet een verplichting om toevalsvondsten te melden (de zgn. meldingsplicht).²

2.3 Provincie Noord-Holland

Als toetsingskader voor bestemmingsplannen en projectbesluiten gebruikt de provincie Noord-Holland de structuurvisie, de leidraad landschap en Cultuurhistorie en de Cultuur Historische Waardenkaart (CHW).³ Op grond van de Wro dienen gemeenten bij de vaststelling van bestemmingsplannen, projectbesluiten en beheersverordeningen de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie in acht te nemen. Op de CHW zijn o.a. archeologisch verwachtingsvolle gebieden opgenomen. De waardestellingen van de CHW zijn bedoeld als algemene indicaties die per specifiek plangebied nadere invulling en precisering nodig hebben. Naast de CHW beheert de provincie de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van het rijk. Op de AMK staan de beschermde archeologische monumenten, de terreinen van zeer hoge en hoge archeologische waarde en de gebieden met een archeologische betekenis.

---

¹ Artikel 38a lid 1 van de gewijzigde Monumentenwet schrijft hierover dat *De gemeenteraad bij vaststelling van een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 3.1 van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten.* Met 'monument' wordt hier een (onbeschermde) archeologisch monument bedoeld, ofwel *alle terreinen welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde* (art. 1 Monumentenwet).

² Artikel 53 van de gewijzigde monumentenwet 1988.

³ Provincie Noord-Holland, 2010.

2.4 Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam vindt het belangrijk dat archeologie vroegtijdig in ruimtelijke ordeningsprocessen wordt geïntegreerd.⁴ Hiermee worden twee doelen gediend. Ten eerste een efficiënte voortgang en kostenbeheersing van bouwprocessen. En ten tweede een kwalitatief goed en stadsbreed uniform beheer van het archeologische erfgoed.

Op basis van de resultaten uit het archeologisch bureauonderzoek wordt bepaald of in het bestemmingsplan regels met betrekking tot archeologie moeten worden opgenomen. De Monumentenwet biedt een tweetal mogelijkheden (artikelen 39-40) die BMA heeft uitgewerkt in de modelregels archeologie.

De bescherming van (verwachte) archeologische waarden in een bestemmingsplan wordt geregeld met een omgevingsgunning als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Aan een omgevingsvergunning zijn bouwregels verbonden: die bepalen dat in het belang van de archeologische monumentenzorg de aanvrager van een omgevingsvergunning een archeologisch rapport met selectiebesluit dient te overleggen. Daarnaast kan in het bestemmingsplan worden opgenomen dat een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd voor het uitvoeren van aanlegwerkzaamheden.

Aan een omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden. Dit houdt in dat aan de vergunning de verplichting wordt gekoppeld om technische maatregelen tot behoud te treffen, om de archeologische resten op te graven of om de werkzaamheden te laten begeleiden door een archeoloog.

De bouwregels en de omgevingsvergunning voor aanlegwerkzaamheden bevatten daarnaast uitzonderingen die duidelijk maken in welke gevallen archeologisch onderzoek niet nodig is. In Amsterdam gelden elf beleidsvarianten, zoals de uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de of 20ste eeuwse ophogingen (Appendix: beleidsvarianten). In de praktijk komen per plangebied meestal twee tot zes varianten voor.

2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

Voor de uitvoering van archeologisch onderzoek is door het ministerie van OCW de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) opgesteld. De KNA gaat uit van een gefaseerde aanpak. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een Bureauonderzoek, een Inventariserend Veldonderzoek, een Archeologische Opgraving (AO) en een Archeologische Begeleiding (Appendix: stroomschema).

Het inventariserend veldonderzoek is bedoeld om de resultaten van het bureauonderzoek te toetsen. Het geeft inzicht in de aanwezigheid en toestand van de archeologische overblijfselen in de bodem. Een opgraving wordt uitgevoerd wanneer er sprake is van een vindplaats met waardevolle archeologische resten. Een archeologische begeleiding houdt in dat de bouwingreep onder begeleiding van een archeoloog wordt uitgevoerd. Elke onderzoeksfase wordt afgesloten met een selectiebesluit. Hierin wordt vastgesteld welke delen van een plangebied in aanmerking komen voor verder archeologisch onderzoek of voor bescherming en welke delen van het plangebied worden vrijgegeven.

Voor archeologisch veldonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) vereist. Hierin zijn de kwalitatieve randvoorwaarden en onderzoeksvragen voor het werk vastgelegd. Het vormt de basis voor verdere planning en kostenraming. Het laten opstellen ervan behoort tot de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer van het bouwplan.

---

⁴ BMA, 2005.

3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie

3.1 Geomorfologie en bodem

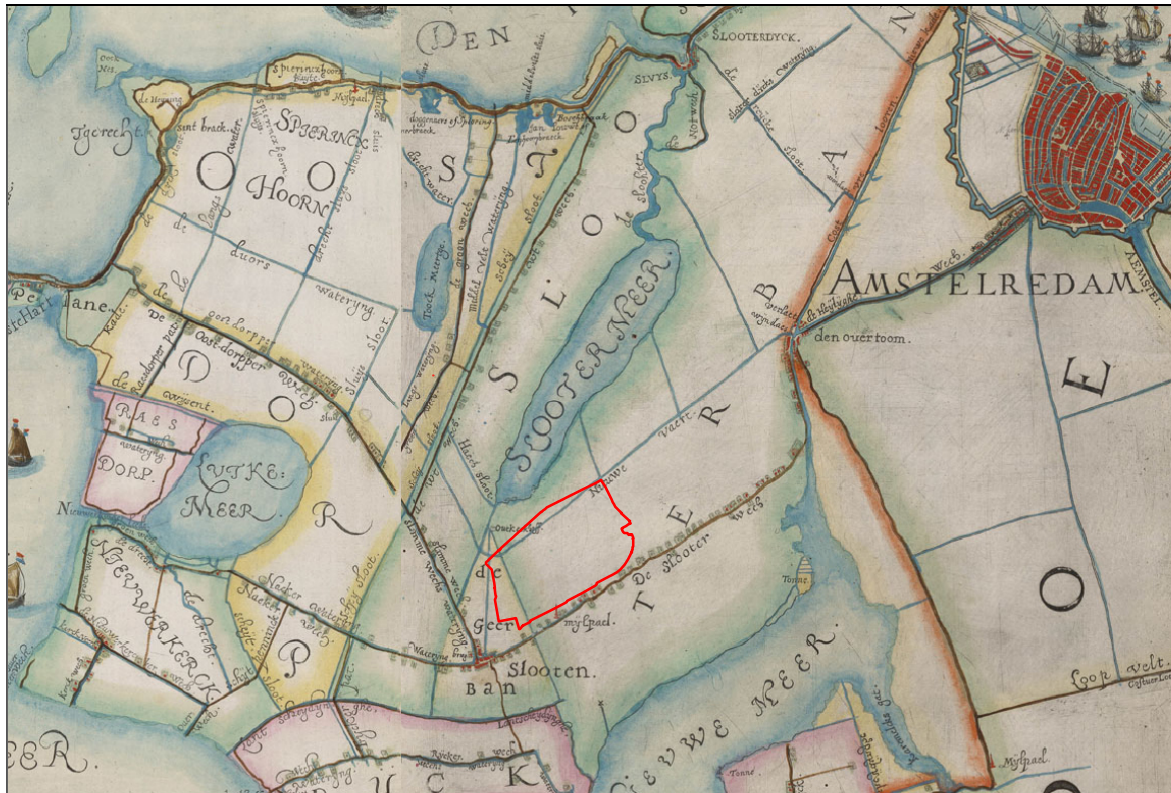
Het huidige natuurlijke landschap in en om Amsterdam is in grote mate bepaald door de landschapsvorming in het Holoceen. Dat is de geologische periode na de laatste IJstijd (vanaf ca. 10.000 v. Chr.). Er heerste toen een gematigd klimaat waarin in enkele duizenden jaren grote pakketten veen groeiden in de kuststreek. De top van dit Hollandveen bevindt zich in de huidige ondergrond op gemiddeld 2 à 3 m ÷ NAP. Het natuurlijke landschap werd vanwege grootschalige veenontginningen vanaf de 11de eeuw omgevormd tot een veenweidegebied. Aangezien de waterhuishouding een cruciale rol speelde bij de veenontginningen, begon tegelijkertijd de aanleg van het stelsel van (zee)dijken ter bescherming van het nieuwe bouw- en akkerland. Later, in de 17de en 18de eeuw, volgden de droogmakerijen waarbij grote watergebieden in Noord-Holland werden ingepolderd.

3.2 Historie algemeen

De vroegste sporen van menselijke bewoning of activiteiten binnen het gemeentelijk gebied van Amsterdam gaan dankzij recente vondsten in de Noord/Zuidlijn bouwputten op het Damrak en Rokin terug tot het late Neolithicum (ca. 2.400 v. Chr.). Ook rond de stad, vooral op de hoger gelegen strandwallen, zijn vindplaatsen uit deze periode bekend. De oudste stedelijke bewoningssporen, voor zover nu archeologisch bekend, beginnen in de 12de eeuw en zijn teruggevonden aan de Nieuwendijk / Kalverstraat en de Warmoesstraat/Nes. Met de aanleg van de (Nieuwezijds en Oudezijds) burgwallen in de 14de eeuw startte het proces van stadsvorming. De stad had eerst een aarden omwalling als verdedigingswerk die in het laatste kwart van de 15de eeuw werd vervangen door een stenen stadsmuur. De laatmiddeleeuwse stad was omsloten door de huidige Singel aan de westkant en de Geldersekade en Kloveniersburgwal aan de oostkant. In de periode 1585-1663 groeide de stad explosief door vier stadsuitbreidingen. Ten tijde van de Eerste Uitleg (1585-1586) verplaatste de stadsrand zich naar de huidige Herengracht en de Oudeschans. Bij de Tweede Uitleg (1592-1596) kwamen er vier nieuwe woon- en werkeilanden (Marken, Uilenburg, Rapenburg en Vlooienburg) aan de oostkant van de stad. In 1613 ontstond met de Derde Uitleg aan de westzijde van de stad de woon- en werkbuurt de Jordaan en het eerste deel van de grachtengordel tot aan de Leidsegracht. De vroeg 17de-eeuwse stad werd beschermd door een aarden wal met 11 bolwerken ontworpen naar de nieuwste fortificatieplannen uit Italië. Met de Vierde Uitleg van 1663 werd in de Gouden Eeuw het halfcirkelvormige stadsplan van Amsterdam voltooid. De nieuwe bakstenen stadswal kreeg in totaal 26 bolwerken en had een gracht in het tracé van de huidige Singelgracht. Het oostelijk deel van de grachtengordel werd aangelegd over de Amstel en aan het IJ kwamen de drie oostelijke haveneilanden Kattenburg, Wittenburg, Oostenburg. De eerste woonwijken buiten de Singelgracht ontstonden naar aanleiding van het uitbreidingsplan Kalff in 1877, gevolgd door een tweede ring na annexatie van grote delen van de gemeenten Nieuwer-Amstel en Sloten in 1896. De 20ste-eeuwse groei van de stad valt uiteen in vier fasen. Tussen 1915 en 1940 werd in Noord, Oost, Zuid en West de Gordel 20-40 gebouwd. Deze wordt gevolgd door de naoorlogse tuinsteden in West, Buitenveldert en Noord, en in de jaren zestig en zeventig door het volbouwen van de Bijlmermeerpolder. Met IJburg borduurt de stad begin 21ste eeuw weer voort op het concept van vier eeuwen tevoren, het creëren van stedelijk areaal in en aan het IJ.

3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied

Het plangebied ligt net ten noorden van de Sloterweg. Het beslaat een deel van de voormalige Slooter Polder en een klein deel van de Polder de Geer Ban. Binnen het plangebied bevinden zich drie middeleeuwse verkavelings-/ontginningsloten: de Slootervaart, de Kerksloot en de Scheydsloot (afb. 2, 3, 4). Het plangebied Nieuw Sloten maakt tegenwoordig onderdeel uit van Stadsdeel Nieuw-West. Voor deze historisch-topografische analyse zijn verschillende cartografische bronnen gebruikt, waaronder de kaarten van Van Berckenrode (ca. 1610), van Visscher (ca. 1700), de Topografisch Militaire Kaart (1854) de kaarten van de Dienst der Publieke Werken uit 1929 en 1936. De oudste twee kaarten zijn geografisch minder nauwkeurig.

2 Het plangebied (rood omlijnd) op de kaart van Van Berckenrode (ca. 1610)

3.3.1 Ontginningen

De ontginning van dit gebied startte vermoedelijk in de 11de eeuw en werd waarschijnlijk vanuit twee richtingen uitgevoerd: vanuit het noorden vanaf de Sloot of Slochter, die vanuit het IJ naar het Slotermeer liep, en vanuit het zuiden vanaf de Drecht, de verbinding tussen de Haarlemmermeer en de Kostverlorenvaart. Ergens rond 1250 ontstaat hier de Nieuwe Meer (afb. 2).

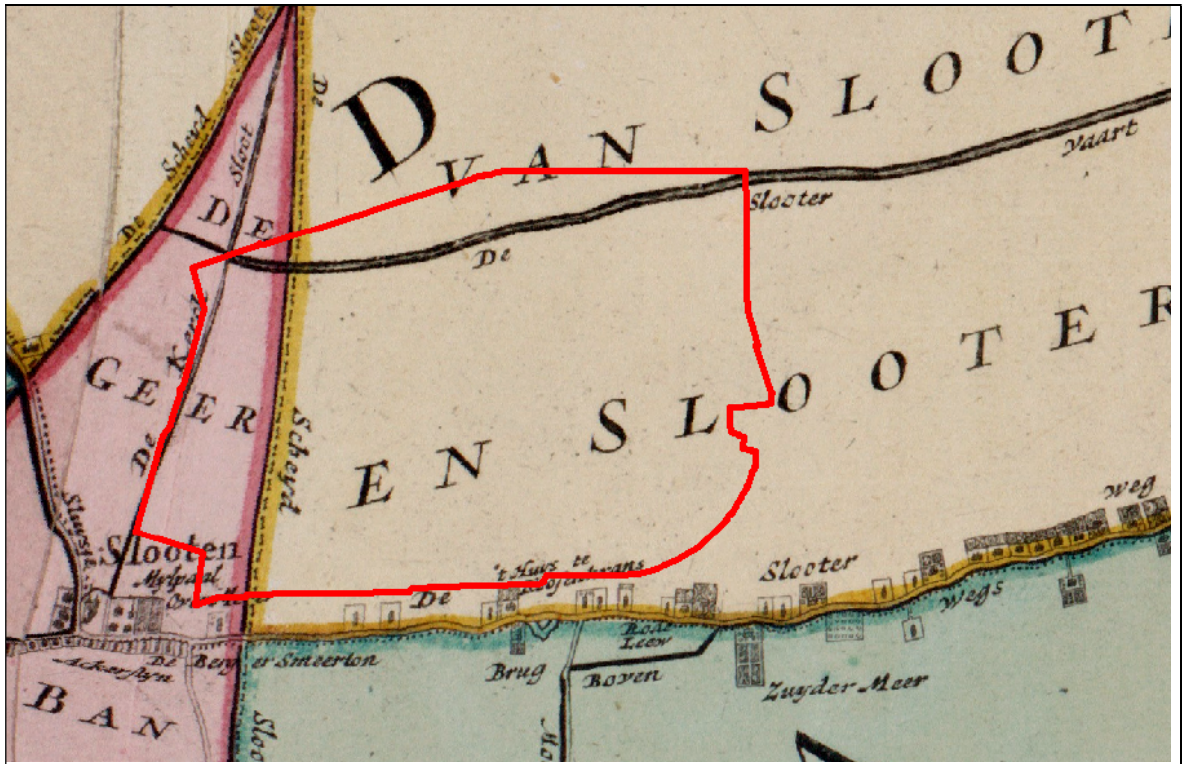
Haaks op bestaande waterlopen werden percelen uitgezet met een onderlinge afstand van 30 tot 100 m. Aan de kopse kant verrezen boerderijen op huisterpen en ontstond de voor het veenlandschap typerende lintbebouwing (afb. 4). Ter bescherming van het land werden aan de akkers achter- en zijkaden aangelegd.⁵ Wanneer nieuwe stroken veen in cultuur werden gebracht, schoof de bewoning op. De achterkade werd dan als secundaire ontginningsas in gebruik genomen.⁶ Ook na de ontginningsfase bleven de kades en ontginningsassen in gebruik als wegen en paden.

⁵ Borger 1987, 16-17.

⁶ Stol 1993, 29.

3.3.2 De Slooter Polder en de Geer Ban

De voormalige Slooter Polder, die met de ontginningen ontstond, bestreek het gebied tussen de Uitweg in het westen, de Schinkel en Kostverlorenvaart in het oosten, het IJ met de Sloterdijk in het noorden en de Rykerpolder en het Nieuwe Meer in het zuiden. Een klein deel van het plangebied bestreek de Geer Ban, een kleine driehoekige polder tussen de Slooter Polder en de Aker Polder. Dergelijke driehoekige stukken land betreffen meestal reststukken veen tussen verschillende ontginningsblokken.⁷ De Geer Ban zal daarom vermoedelijk later zijn ontgonnen dan de omliggende polders.

3 Het plangebied (rood omlijnd) op de kaart van Visscher uit ca. 1700

3.3.3 De Sloterweg

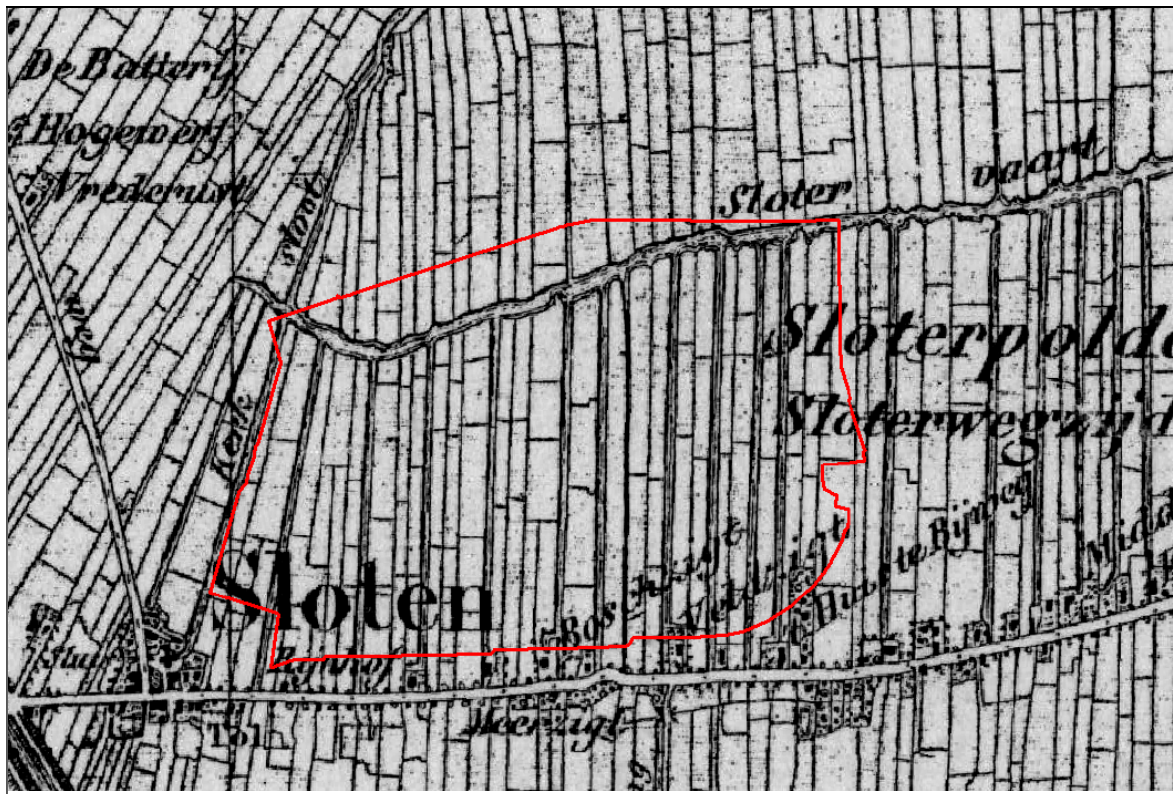
De Sloterweg, die net ten zuiden van het plangebied ligt, was oorspronkelijk de achterkade van de zuidelijke ontginning die de Drecht als primaire ontginningsas had. Vanuit Sloten liep deze weg naar de Schinkel en dan langs de Schinkel, als Sloterkade, verder naar de Overtoom. Bij het opschuiven van de ontginning naar het noorden werd het een secundaire ontginningsas met erlangs bewoning op terpen. In principe gaat bewoning op de percelen terug tot de 11de en 12de eeuw. Volgens historische kaarten zouden in ieder geval vanaf begin 17de eeuw zo'n 40 boerderijen langs de Sloterweg hebben gelegen (afb. 2, 3, 4).

3.3.4 De Slootervaart, de Kerksloot en de Scheydsloot

De Slootervaart was waarschijnlijk de achterkade waar de ontginning vanaf de Sloterweg aansloot op de ontginning vanuit de Slochter.⁸ De Slootervaart verdeelde de Slooter Polder in de Uitwegzijde, ten noorden van de vaart, en de Slooterwegzijde, ten zuiden van de vaart. De waterweg was lange

⁷ De Bont 2008, p. 450

⁸ De Bont 2008, p. 450 en 464.

4 Het plangebied (rood omlijnd) op de Topografisch Militaire Kaart uit 1854

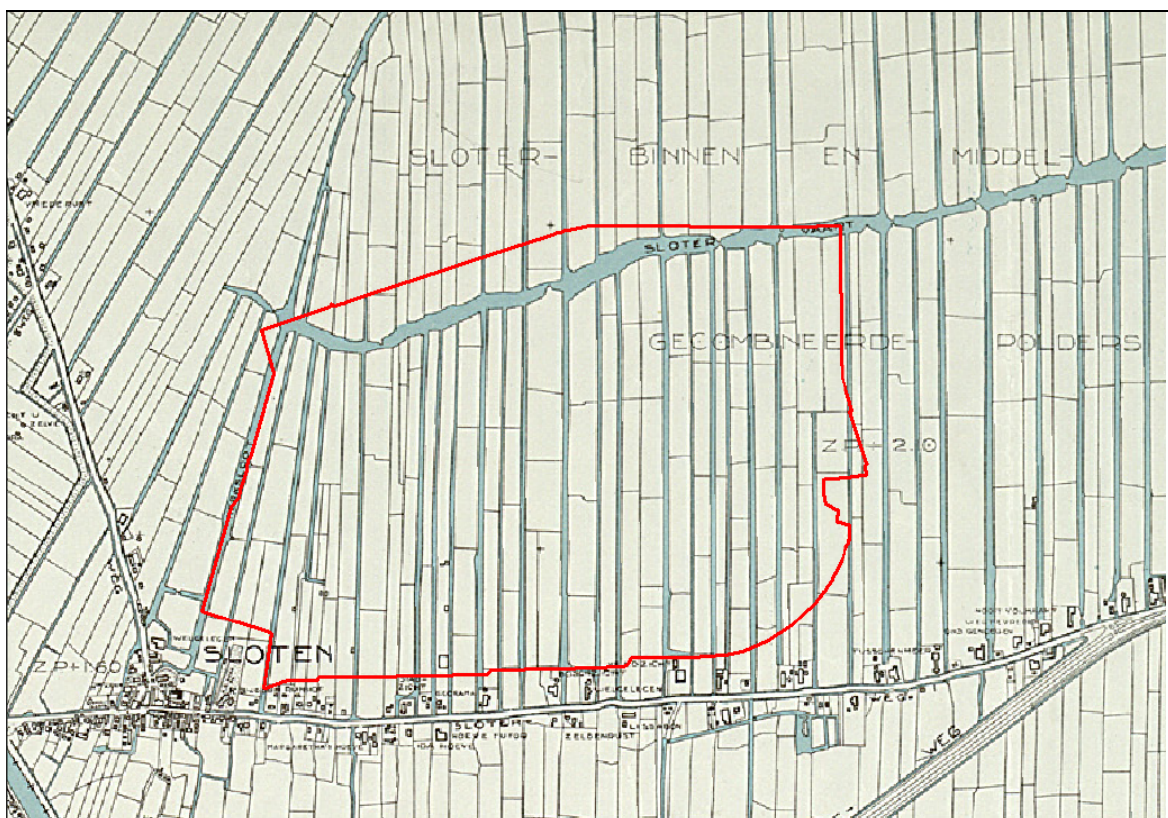
tijd een belangrijke verbinding tussen het dorp Sloten en de Kostverlorenvaart en de Overtoom (afb. 2). Uitgaande van de historische kaarten lijkt langs de Slootervaart nooit bebouwing te hebben bestaan. De vaart is vrijwel geheel gedempt bij de aanleg van de Westelijke Tuinsteden in de jaren 1950 en 1960.

De Kerksloot was een ontginningsloot die het dorp Sloten verbond met de Slotervaart en met het Slotermeer. Het zal vermoedelijk voor Sloten een belangrijke transportroute zijn geweest. Op de historische kaarten is langs de Kerksloot geen bebouwing weergegeven (afb. 3 en 4).

De Scheydsloot was de westelijke zijkade van de Sloterpolder en vormt de grens met de Polder de Geer Ban. Bebouwing langs de zijkaden van de ontginningen is ongebruikelijk. Op de historische kaarten zijn ook geen andere structuren zoals bijvoorbeeld molens zichtbaar (afb. 3 en 4).

3.3.5 Verstedelijking

In 1848 werden de bannen Sloten, Sloterdijk, Osdorp en de Vrije Geer zelfstandige gemeentes. Deze situatie duurde tot de Amsterdamse annexatie in 1921. Begin jaren '30 werd vanaf de Sloterweg door de Rieker- en Haarlemmermeerpolder de Haagseweg aangelegd (afb. 5). Intussen stelde de gemeenteraad in 1935 het Algemeen Uitbreidingsplan voor Amsterdam (AUP, herzien 1938 en 1939) vast waarin de polders ten westen van de stad werden bestemd voor de ontwikkeling van de Westelijke Tuinsteden. Ook het dorp Sloten viel binnen het Uitbreidingsplan.

5 Het plangebied (rood) kaart van Publieke Werken uit 1936

Als gevolg van het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog kon pas in de jaren '50 begonnen worden aan de uitvoering van het AUP. Eind jaren vijftig werd tussen het gebied ten noorden van de Sloterweg ingericht als het Tuinbouwgebied Sloten. Dertig jaar later werd hier de woonwijk Nieuw Sloten gebouwd. De wijk bestaat uit een mengeling van laag-, middel- en hoogbouw en is halverwege de jaren negentig voltooid. Van de oorspronkelijke inrichting van het veenweidegebied is binnen het plangebied alleen de Kerkslot nog aanwezig (afb. 6).

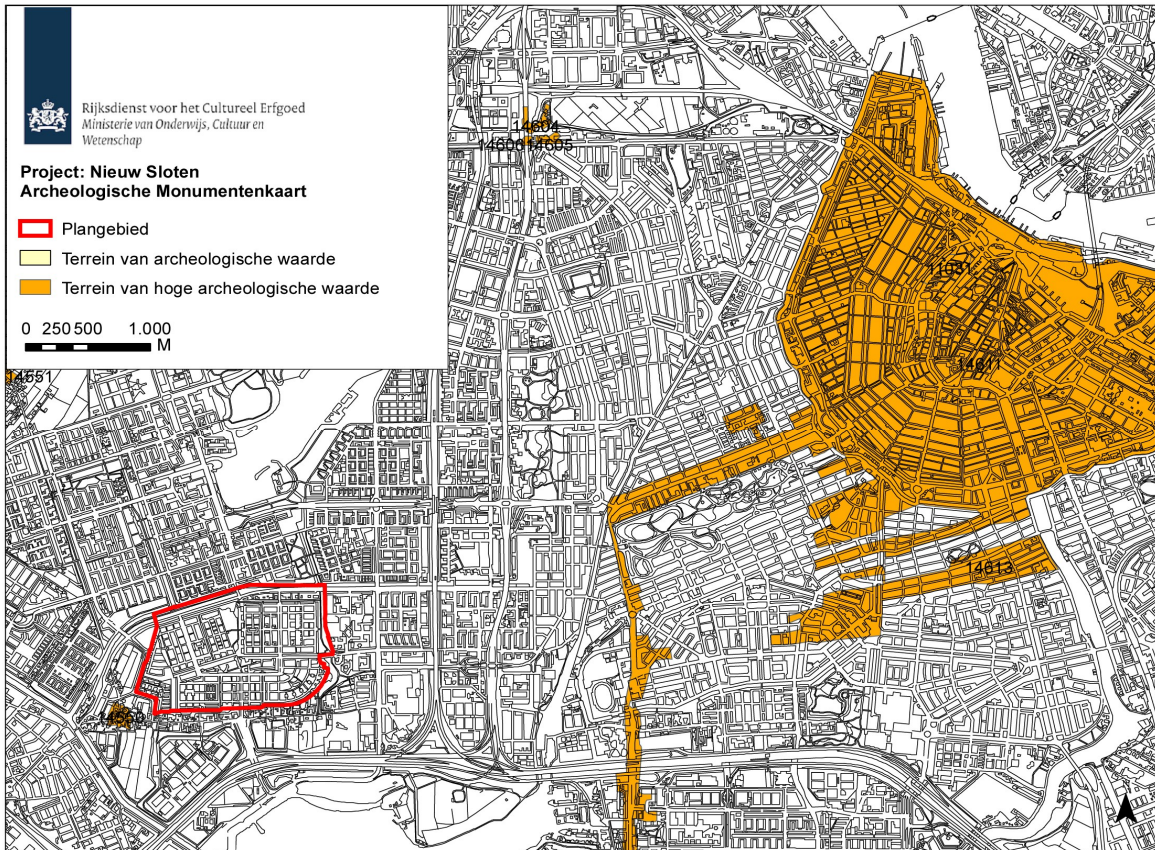
3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied

3.4.1 Archeologische Monumentenkaart en Cultuurhistorische Waardenkaart

Binnen het plangebied zijn volgens de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geen archeologische monumenten aangewezen. Ook is het gebied vrij van zones met een archeologische waardering (afb. 7). De Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Holland (CHW) komt overeen met het AMK-kaartbeeld. De verwachtingen op deze kaarten zijn algemeen van aard en dienen in het geval van bouwplanvorming nader te worden uitgewerkt. Een inhoudelijke en ruimtelijke specificatie van de archeologische verwachtingen volgt in het volgende hoofdstuk en is gebaseerd op de historisch-topografische analyse.

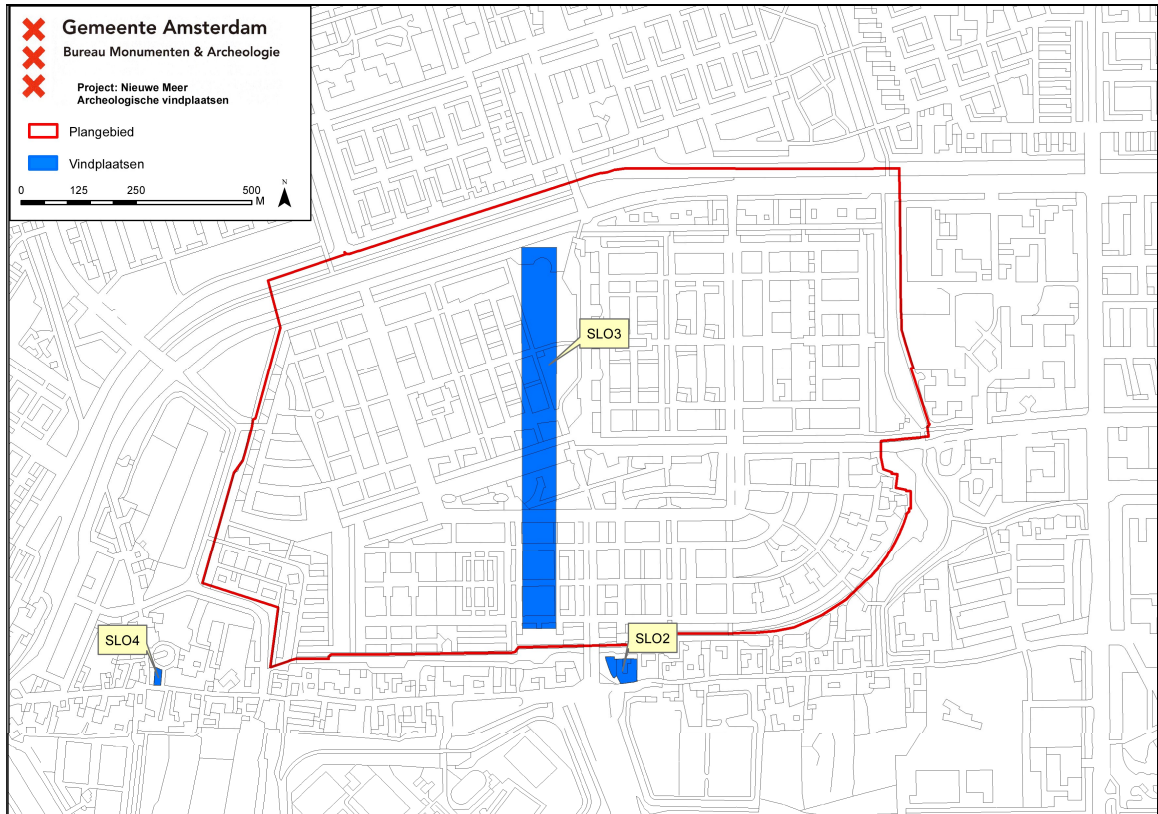
6 De huidige inrichting van het plangebied (rood) in Google Maps

7 Het Plangebied Nieuw Sloten (rood omlijnd) op de Archeologische Monumentenkaart (AMK, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, juli 2010). De Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Holland (CHW) komt overeen met het AMK-kaartbeeld

3.4.2 Vindplaatsen in de omgeving van het plangebied

Binnen het plangebied is eenmaal archeologisch veldonderzoek gedaan. In de omgeving van het plangebied zijn twee archeologische vindplaats bekend (afb. 8). Omdat deze locaties alle in de Sloterpolder liggen zijn de vondsten en structuren die daar werden gedocumenteerd een graadmeter voor het archeologisch potentieel van het plangebied. De vindplaatsen worden hieronder kort beschreven.

8 Het plangebied (rood omlijnd) en de vindplaatsen

Louwesweg (SLO3)

Tijdens een boor- en proefsleuvenonderzoek aan de Louwesweg in 1988 is een laat-middeleeuwse dijk of kade gedocumenteerd (afb. 9). De dijk liep parallel aan de Sloterweg langs een oud pad, de Louwesweg. De basis van de dijk of kade was drie meter breed en lag op een diepte van 4 m ÷ NAP. Vanwege het ontbreken van aardewerkvondsten was slechts een brede datering van 11de tot 13de eeuw mogelijk.⁹

Sloterweg (SLO2)

In 1986 heeft BMA een opgraving uitgevoerd op de kruising van de Sloterweg met de Anderlechtlaan. Hierbij is een huisterp van kleizoden met daarop delen van een lemen vloer en haard gedocumenteerd. De terp is in het laatste kwart van de 13de eeuw opgeworpen en houdt verband met het gebruik van de Sloterweg als middeleeuwse ontginningsas.¹⁰

⁹ Baart 1989, 301.

¹⁰ Baart 1987, 301-302.

9 De dijk langs de Louwesweg. Zichtbaar is het uit veenplaggen opgebouwde dijklichaam met bovenop een boomstam. Het geheel is afgedekt met een kleilaag

Sloterweg (SLO4)

In 1991 heeft BMA een opgraving uitgevoerd op de dorps terp aan de Sloterweg in het dorp Sloten. De vindplaats bestond uit resten van twee 16de-eeuwse huizen. Een daarvan heeft als herberg en rechthuis gediend. Onder deze huizen waren sporen van boerderijen uit de 12de en 13de eeuw aanwezig. De oudste boerderij dateerde uit de periode 1175 tot 1200.¹¹

3.4.3 Bodemopbouw

Het maaiveld van de natuurlijke veenondergrond lag tot in de 20ste eeuw op ca. 2,15 m ÷ NAP.¹² De huidige maaiveldhoogte van bedraagt 1,0 tot ca 1,4 m ÷ NAP. Voorafgaand aan de bouw van de woonwijk Nieuw Sloten is het gebied opgehoogd met zand. De dikte van het zandpakket varieert van 2,0 tot 2,5 meter.

Eventuele archeologische sporen of vondsten kunnen vanaf ca. 2 m onder het huidige maaiveld worden verwacht. Het is aannemelijk dat de archeologische kwaliteit van de ondergrond in het plangebied is aangetast door de ophoging en de aanleg van huidige bebouwing en infrastructuur.

3.5 Conclusie: verwachtingsmodel

Uitgaande van bovenstaande inventarisatie zijn binnen het Plangebied Nieuw Sloten materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met de ontginning en landgebruik van de 11de tot in de 20ste eeuw. Het plangebied ligt geheel in een voormalig veenweide- en poldergebied. Hier kunnen sporen van verkavelingsloten en losse vondsten verwacht worden. Deze sporen vertonen in de regel een wijde verspreiding en lage trefkans.

De kans op het aantreffen van sporen van bewoning binnen het plangebied wordt op basis van het bureauonderzoek als zeer klein ingeschat. Aangezien de afstand tussen de zuidelijke begrenzing van het plangebied en de Sloterweg ruim 100 meter is het niet aannemelijk dat zich binnen het plangebied resten van de voormalige bebouwing langs de Sloterweg of resten van structuren die op de achtererven stonden bevinden.

Ten aanzien van de archeologische kwaliteit van de ondergrond van het plangebied moet worden opgemerkt dat de recente infrastructurele werken en bebouwing eventuele archeologische sporen kunnen hebben aangetast.

¹¹ De Baar 1992, 22.

¹² Kaarten Publieke Werken 1929, 1936.

4 Archeologische verwachtingskaart

Op basis van de historisch-topografische inventarisatie (hoofdstuk 3) zijn binnen het plangebied Nieuw Sloten materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met de gebruiksgeschiedenis van de 11de tot in de 20ste eeuw. Dit leidt tot een verwachtingskaart van archeologische materiële neerslag voor het plangebied met vier verwachtingszones:

A: Sloterpolder

Het grootste deel van het plangebied valt binnen de voormalige Sloterpolder. De sporen die hier kunnen voorkomen houden verband met landgebruik vanaf de middeleeuwen tot in de 20ste eeuw. Dergelijke overblijfselen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding. Eventuele archeologische sporen zijn mogelijk door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

B: Polder de Geer Ban

De driehoekige polder rondom het dorp Sloten heette de Geer Ban. De sporen die hier kunnen voorkomen houden verband met landgebruik vanaf de middeleeuwen tot in de 20ste eeuw. Dergelijke overblijfselen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding. Eventuele archeologische sporen zijn mogelijk door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

C: De Slootervaart (1), de Scheydsloot (2) en de Kerksloot (3)

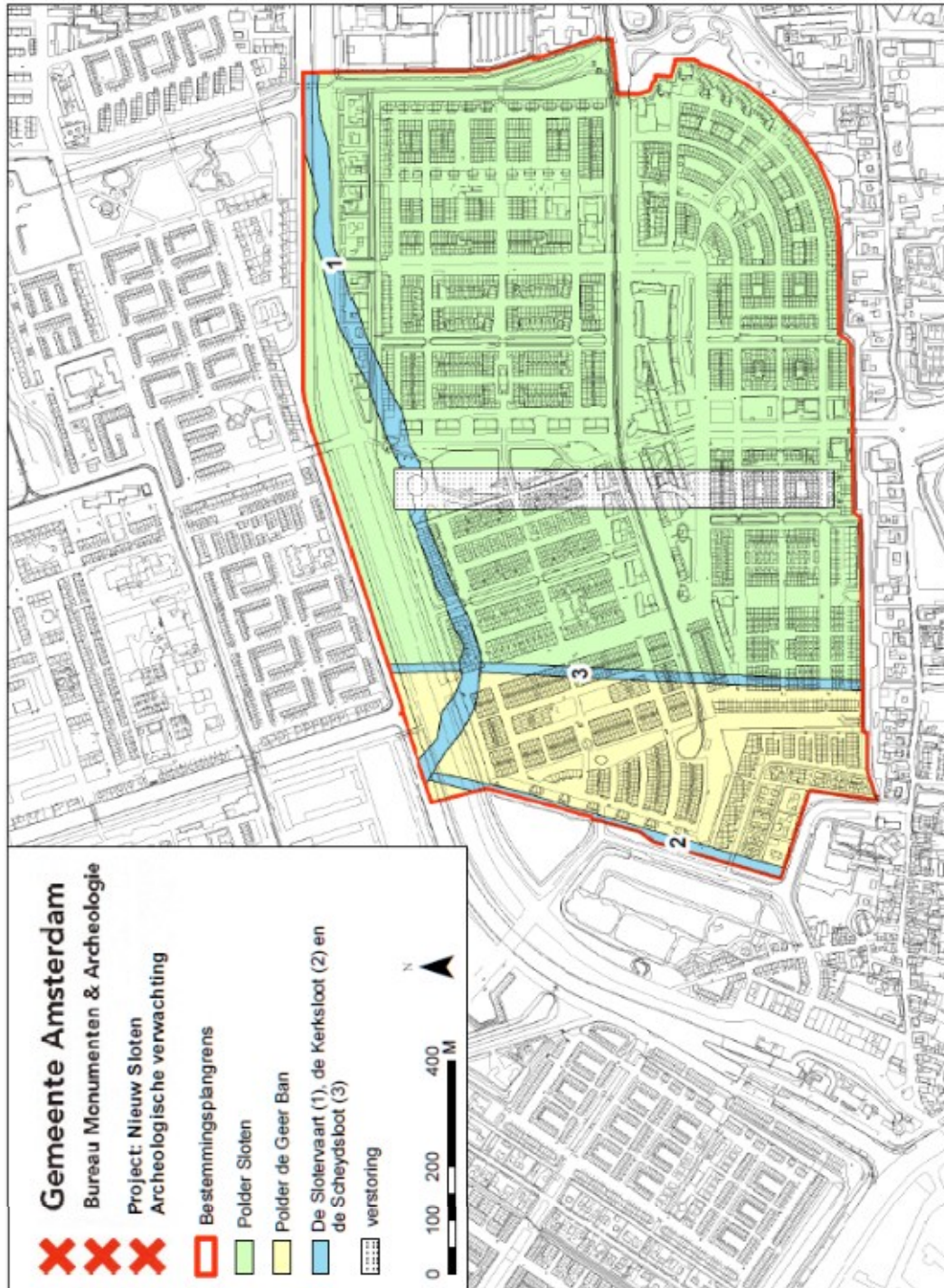
Het gaat hier om drie waterwegen, die samenhangen met de ontginning van het veengebied. Sinds de middeleeuwen hebben zich hierover mensen verplaatst en werden goederen vervoerd. De materiële neerslag bestaat uit losse vondsten. De archeologische sporen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding.

De Slotervaart en de Scheydsloot zijn bij de aanleg van de woonwijk Nieuw Sloten grotendeels gedempt. De Kerksloot is nog aanwezig binnen de huidige verkaveling van het plangebied. De kans op het aantreffen van archeologische resten in de (voormalige) waterbodems wordt klein geacht.

D: Verstoring

Op deze locatie hoeft geen rekening te worden gehouden met archeologische overblijfselen. Aangezien deze zone al opgegraven is, worden er geen resten meer verwacht.

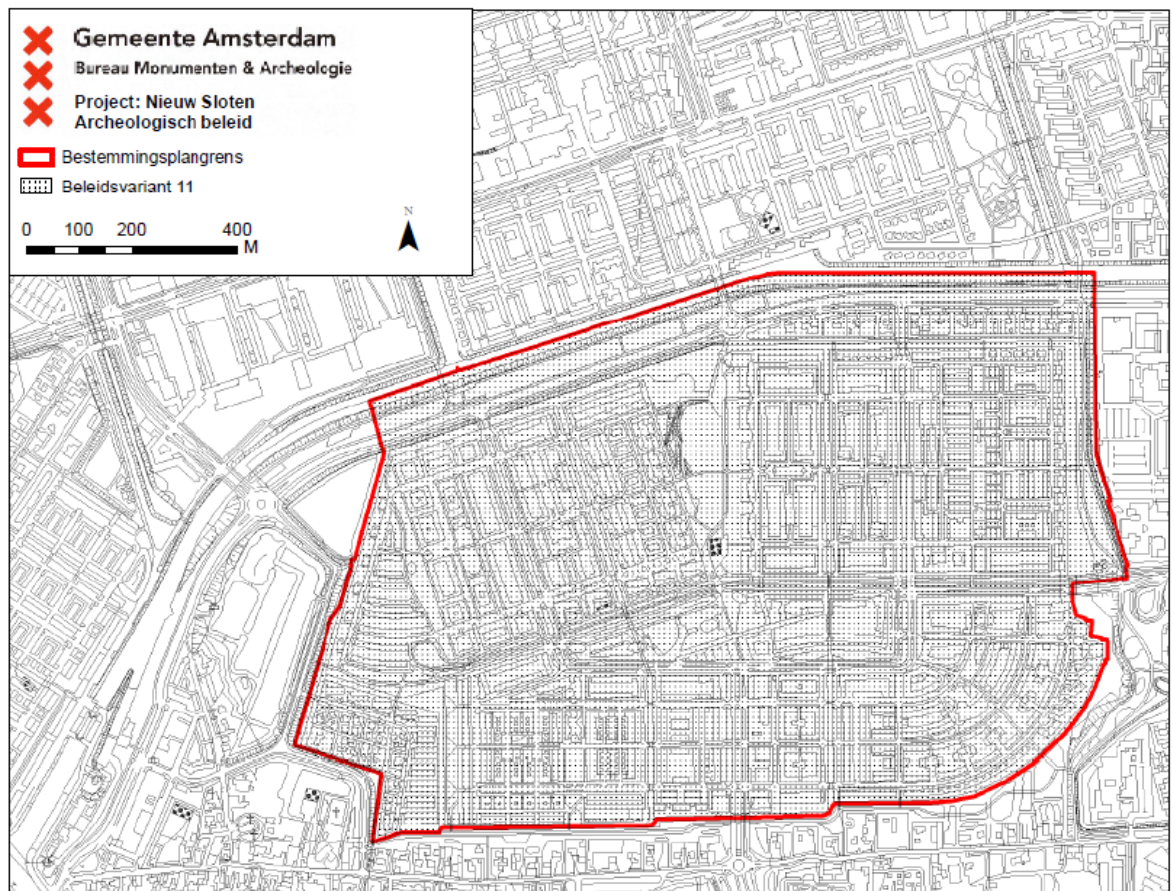

5 Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart van het plangebied Nieuw Sloten is bedoeld als een ruimtelijk schema van de maatregelen die nodig zijn voor de zorg voor het archeologische erfgoed binnen bepaalde zones of locaties in het plangebied. De verwachtingen worden gekoppeld aan de huidige toestand van het terrein en mogelijk opgetreden bodemverstoringen. De clustering van de verwachtingszones resulteert in een beleidskaart met daarop één zone met bijbehorende specifieke beleidsmaatregel (Appendix: beleidsvarianten, stroomschema).

Beleid Nieuwe Meer

- **Beleidsvariant 11: verwachtingszones A, B, C en D**
Vanwege de lage verwachting in het gehele plangebied en de verstoring van de ondergrond door bouwwerkzaamheden en de ophoging met zand in de 20ste eeuw geldt uitzondering van archeologisch veldonderzoek bij alle bodemingrepen.

Conclusie

Het voorliggende bureauonderzoek naar archeologische waarden is uitgevoerd voor het bestemmingsplangebied Nieuw Sloten. Aan de hand van de archeologische verwachtingen (p. 16 - 17) is een beleidskaart (p. 18) opgesteld waarin één beleidsvariant wordt onderscheiden.

Voor de beleidszone geldt uitzondering van archeologisch veldonderzoek bij alle bodemingrepen.

Voor het gehele plangebied geldt de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen dit aan Bureau Monumenten en Archeologie wordt gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

Bronnen

Digitale bronnen

Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS): <http://www.archis.nl/archisii/html/index.html>

Cultuur Historische Waardenkaart provincie Noord-Holland: <http://chw.noord-holland.nl>

Stadsarchief Amsterdam (SAA): <http://beeldbank.amsterdam.nl/>

Geheugen van West: <http://www.geheugenvanwest.nl>

Literatuur

Baar, P. de, 1992: 'Sloten, een wandelend dorp; opgravingen tonen groeiende band met Amsterdam', in: *Ons Amsterdam* 44/1, Amsterdam 1992, 22-25

Baart, J.M., 'Amsterdam: Sloten', in: Woltering, P.J. (red.): *Holland, Archeologisch Kroniek van Holland over 1986*, Amsterdam 1987, 301-303

Baart, J.M., 'Amsterdam: Sloten', in: Woltering, P.J. (red.): *Holland, Archeologisch Kroniek van Holland over 1988*, Amsterdam 1989, 301

BMA, *Ruimte voor Geschiedenis. Beleidsnota Monumenten en Archeologie Amsterdam 2005-2010*, Amsterdam 2005

Bont, C. de, 2008. *Vergeten Land, ontginning, bewoning en waterbeheer in de westnederlandse veengebieden (800-1350)*. Proefschrift Universiteit Wageningen. Wageningen.

Borger, G.J., 'Ontgonnen, bedijkt, bebouwd. De agrarische voorgeschiedenis van het stedelijk gebied,' in: W.F. Heinemeijer, & M. F. Wagenaar, *Amsterdam in kaarten. Verandering van de stad in vier eeuwen cartografie*, Ede/Antwerpen 1987, 16-17

Provincie Noord-Holland, *Leidraad Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland. Ontwikkelen met Ruimtelijke Kwaliteit*, Haarlem 2010

Stol, T., *Wassend water, dalend land. Geschiedenis van Nederland en het water*, Utrecht/Antwerpen 1993

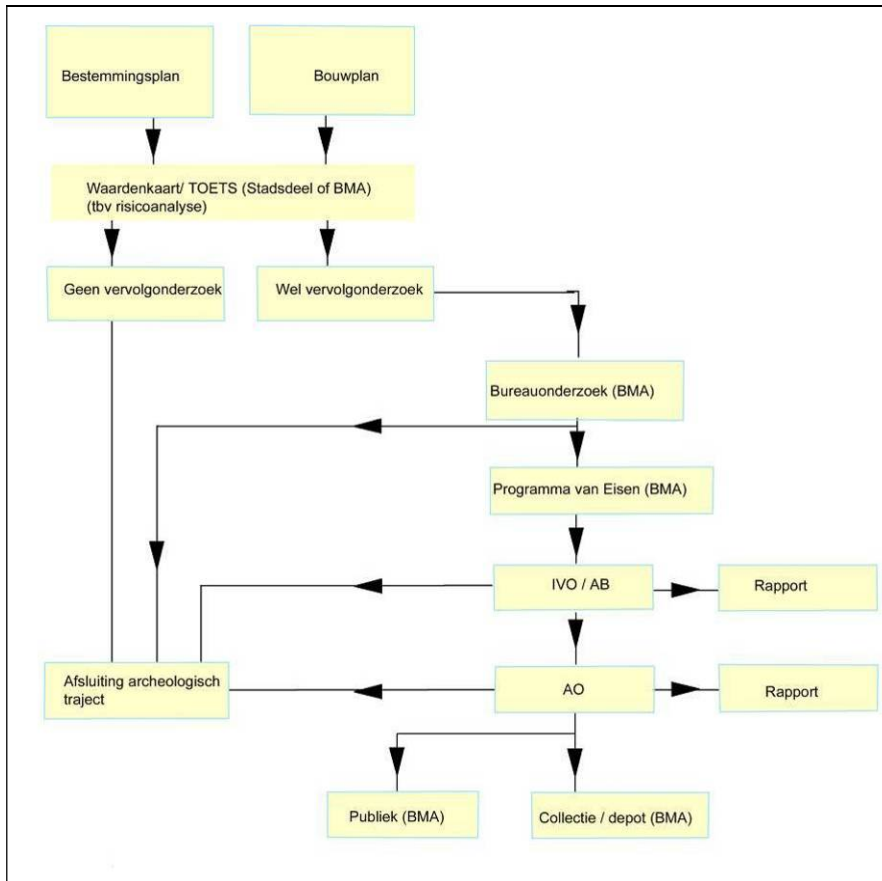
Appendix: beleidsvarianten, stroomschema

Het archeologisch beleid wordt als maatwerk voor een bepaald plangebied in Amsterdam vastgesteld aan de hand van elf varianten, die een afweging bieden op basis van de aard van de verwachting in combinatie met de specifieke (oppervlakte/diepte) bodemingreep.

- 1: Gebieden met bekende archeologische waarden. Aangezien hier met zekerheid archeologische overblijfselen aanwezig zijn, is bij elke bodemingreep ongeachte het oppervlak of de diepte archeologisch onderzoek noodzakelijk.
- 2: Bebouwde gebieden binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 50 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 3: Gebieden langs nog aanwezige historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. Deze gebieden zijn onbebouwd of de bebouwing dateert van vóór de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 4: Bebouwde gebieden langs nog in het landschap zichtbare historisch infrastructurele assen / in historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. De bebouwing dateert uit het einde van de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan de 19de- en 20ste-eeuwse ophogingen.
- 5: Bebouwde gebieden langs voormalige (overbouwde of opgehoogde) historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. De bebouwing of ophoging dateert uit de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan de 20ste-eeuwse ophogingen.
- 6: Onbebouwde gebieden in de landelijke periferie van Amsterdam. Hier liggen archeologische vondsten dicht aan het oppervlak, zodat relevante archeologische lagen kunnen zijn opgenomen in de bouwvoor. De bouwvoor heeft gemiddeld een diepte van 0,3 – 0,5 m waaronder een eerste sporenvak zichtbaar wordt. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 7: Bebouwde gebieden binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). De bebouwing dateert uit het einde van de 19de en de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de- en 20ste-eeuwse ophogingen.
- 8: Terreinen die als vaarweg in gebruik zijn binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 500 m².
- 9: Gebieden die als vaarweg in gebruik zijn of waren binnen en buiten het historische centrum van Amsterdam. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de (voormalige) waterbodem binnen het historisch centrum kleiner dan 2.500 m² en buiten het historisch centrum kleiner dan 10.000 m².
- 10: Gebieden die onder water liggen, of die onder water gelegen hebben en ingepolderd zijn of opgespoten zijn. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen kleiner dan 10.000 m² in de oorspronkelijke waterbodem of in het oorspronkelijke maaiveld.
- 11: Gebieden zonder archeologische overblijfselen vanwege eerder archeologisch onderzoek of grootschalig grondverzet voor bijv. zware funderingen, kelders, tunnels e.d. Verder betreft het gebieden in de voormalige landelijke periferie van Amsterdam buiten de Singelgracht met een lage archeologische verwachting die bovendien opgehoogd, onderheid en bebouwd zijn aan het einde

van de 19de en in de 20ste eeuw. Voor al deze situaties geldt een vrijstelling van archeologisch onderzoek. Gebieden waar al archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden zijn wel indirect van belang voor archeologische planning omdat ze aanwijzingen geven voor de eventuele aanwezigheid van archeologische resten in omliggende gebieden.

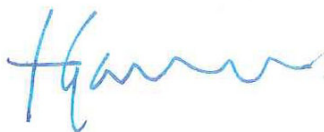
Voor de beleidsvarianten, 4, 5 en 7 tot en met 10 geldt dat het dieptecriterium op de uiteindelijke beleidskaart nader wordt gespecificeerd.

Stroomschema archeologie BMA

Archeologisch Bureauonderzoek 13-119

Voor akkoord controle proces en waardestelling:

Hoofd afdeling Archeologie BMA
Prof. dr. J.H.G. Gawronski

Colofon

Datum: 28-11-2013
Status: definitief
Redactie: prof. dr. J.H.G. Gawronski
Tekst: drs. K. Leijnse
Cartografie: drs. K. Leijnse

© Bureau Monumenten & Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2013
Postbus 10718, 1001 ES Amsterdam, 020-2514900

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BMA. BMA aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.